

achievement of this norm. At the heart of competence, as a personal quality, are knowledge, awareness, experience of socio-professional activities of man, which indicates its integrative nature. Indicates the active activity and value aspects of the concepts of "competence" and "competence". Communicative competence is the knowledge and skills that ensure the effectiveness of communication in any form. The communicative competence of a preschool child is the ability to build communication through language and includes practical knowledge of phonetics, vocabulary, grammar of language, the ability to form and formulate thoughts through words, speech interaction with a partner. Socio-cultural competence – the ability and willingness to intercultural communication with speakers of other languages and cultures. The basis of socio-cultural competence is a set of acquired knowledge in the cultural and social spheres of life, value orientations.

Key words: *competence, sociocultural competence, communicative competence, communication, activity, knowledge, skills.*

УДК 373.3.016

Оксана Гузенко

КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ORCID ID 0000-0003-2080-6178

DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/380-390

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті визначено та обґрунтовано особливості оцінювальної діяльності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи. Автором зацентовано на важливості оцінювання як освітнього компоненту та здійснено детальний аналіз основного поняття дослідження, розкрито провідні його характеристики. Указано, що основними компонентами процесу оцінювання чи оцінювальної діяльності є: визначення цілей навчання; вибір завдань для досягнення окреслених цілей; оцінка або інший спосіб вираження результатів перевірки. Автором встановлено й розкрито, що з метою успішного здійснення оцінювальної діяльності вчителю необхідно володіти конкретними вміннями, а саме: визначати предмет оцінювання, зіставляти предмет оцінювання з визначеними критеріями, обирати форму оцінки та вмінням повідомляти оцінку учневі тощо. Стаття містить результати теоретичного дослідження характеру труднощів учителів початкових класів у здійсненні ними контрольної-оцінювальної діяльності.

Ключові слова: *оцінка, контроль, оцінювання, оцінювальна діяльність, контрольна-оцінювальна діяльність, учитель початкових класів, Нова українська школа.*

Постановка проблеми. Головною метою Нової української школи є створення закладу освіти, який, крім знань, буде надавати вміння застосовувати їх у повсякденному житті. Випускником Нової української школи має бути всебічно розвинена особистість, здатна критично мислити, патріот із активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний ухвалювати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини, інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя.

Досвід сучасної початкової освіти, зорієнтованої на досягнення компетентнісних результатів, засвідчує, що традиційна система контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів не відповідає засадам особистісно зорієнтованої та діяльнісної педагогіки.

Методики контрольної-оцінювальної діяльності за останній час урізноманітнено індивідуальним, змістовим, формульним, рейтинговим тощо підходами до її здійснення, та на сьогоднішній день значущим у сучасній українській школі все ж залишається кількісно-критеріальний підхід, об'єктами якого постають предметні знання, уміння та навички (Онопрієнко, 2016).

З точки зору гуманізації педагогічного процесу вимоги до оцінювання є позитивними (індивідуальний характер здійснення, диференціація, систематичність тощо), та, оскільки оцінювальна діяльність покладається виключно на вчителя, майже повністю відсутній зворотний зв'язок між суб'єктами освітнього процесу. Пасивною також залишається роль учнів.

Зміни в нормативному забезпеченні початкової школи доводять необхідність відмови від учительської авторитарності на користь педагогіки співробітництва, у якій молодший школяр буде не просто пасивним реципієнтом, а братиме на себе частину відповідальності за своє навчання. Таким чином, освітній процес, зокрема його компонент – контрольної-оцінювальної діяльності – стає полісуб'єктною, оскільки до неї будуть залучені і вчитель, і учні.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема контрольної-оцінювальної діяльності висвітлена у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Так, особливостями контролю рівня досягнень учнів у системі розвивального навчання опікуються І. Гладка, Д. Ельконін, О. Іванкова; аналізом проблеми контролю й оцінювання особистісних досягнень учнів у сучасній школі цікавляться О. Дем'яненко, І. Кулібаба, І. Лернер, О. Луцай, Є. Перовський, М. Скаткін, С. Руновський; процес підготовки майбутнього вчителя до професійно-діагностичної, контрольної-оцінювальної діяльності стали предметом вивчення для Г. Андрєєва, Н. Кучугурова, С. Осокіна. Контрольної-оцінювальної діяльності учителя висвітлена у працях Ш. Амонашвілі, Л. Божович, В. Давидова, Г. Ксьонзової; педагогічні основи оцінювання розробляли А. Алексюк, П. Атаманчук, Ю. Бабанський, Р. Кривошапова, Н. Наумов, І. Огородніков, Л. Одерій, В. Онищук, В. Разумовський, Л. Рисс, О. Силютіна; контроль та оцінювання знань учнів початкових класів вивчалися О. Савченко, Н. Бібік, В. Бондарем, М. Кузнецовою.

Проте, на сьогодні залишається актуальним, необхідним, нагальним дослідження, обґрунтування й розкриття оцінювальної діяльності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи.

Отже, **метою статті** є визначення й обґрунтування особливості оцінювальної діяльності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи.

Методи дослідження. Під час написання даної наукової праці нами було використано такі основні методи науково-педагогічного дослідження, як: теоретико-методологічний аналіз проблеми, систематизація наукових літературних джерел, порівняння та узагальнення даних.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що в теорії та практиці організації освітнього процесу оцінювання розуміється як важливий компонент процесу навчання, який пов'язаний з установами якісних та кількісних характеристик результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів та є одним із структурних компонентів професійної педагогічної діяльності.

Закцентуємо, що поняття «*оцінювальна діяльність*» у дослідженнях вітчизняних науковців з'явилося порівняно недавно. Проте накопичений теоретичний матеріал, а також нові дослідження у сфері психології й педагогіки орієнтують на необхідність організації навчання та оцінювальної діяльності учнів як повноправних суб'єктів освітнього процесу. Підкреслимо, що в умовах сьогодення характерною рисою оцінювальної діяльності в освітньому процесі є її двосторонній характер, а саме: з одного боку, має місце оцінювальна діяльність учителя, з іншого – учнів.

У ході дослідження нами з'ясовано, що з аксіологічної точки зору оцінювальна діяльність відображена в працях І. Дубровіної (Дубровина, 1987), Ю. Забродіна (Забродин, 1982). Учені розкривають оцінювальну діяльність через «механізм усвідомлення об'єктів соціальної дійсності як цінностей з точки зору їх необхідності, корисності».

Схоже трактування означеного поняття знаходимо і в Н. Селезньова, який визначає оцінювальну діяльність через активну взаємодію людини з навколишнім середовищем, яка орієнтована на розпізнавання його ціннісної сутності, та спрямована на виявлення необхідних для людини життєво значущих цінностей. Автор також зазначає, що процес оцінки знань є самостійною професійною діяльністю вчителя (Селезнев, 1997). З точки зору реалізації ціннісного ставлення людини до реальності також описують оцінювальну діяльність В. Жернова та І. Ломакіна (Жернов и Ломакіна, 2000; Ломакіна, 1999).

У контексті нашого дослідження цікавим є трактування поняття «оцінювальна діяльність» З. Васильєвою, яка розглядає його як «засіб розвитку школяра, який виконує дві функції: фіксацію успіхів учнів відповідно до зразка та мотивацію учнів до подальшої навчальної діяльності» (Васильєва, 1981).

Дещо інше бачення знаходимо у працях А. Хаспірокова (Хаспироков, 1972) та Д. Ельконіна (Эльконин, 2007), які вважають діяльність педагога з організації контролю й оцінки заключним етапом навчально-педагогічної діяльності вчителя, спрямованим на узагальнення вивченого матеріалу й підбиття підсумків учнів з конкретної теми. В. Полонський підкреслює, що процес оцінки знань має системний характер і полягає у визначенні відповідності наявних знань, умінь, навичок раніше запланованим (Полонский, 1982).

Аналіз вищезазначених підходів дає змогу стверджувати, що визначення поняття «оцінювальна діяльність» залежить від поставленої мети. Разом із тим, в означених наукових підходах до поняття «оцінювальна діяльність» простежуються єдині характеристики: цілеспрямованість, об'єктивність, двосторонній характер, взаємозв'язок оцінки й самооцінки.

Дослідження показало, що основними компонентами процесу оцінювання чи оцінювальної діяльності є:

- визначення цілей навчання;
- вибір завдань для досягнення окреслених цілей;
- оцінка або інший спосіб вираження результатів перевірки.

Підкреслимо, що всі компоненти взаємозалежні, кожен впливає як на попередній, так і на наступний компонент.

Однак, навіть через багатоманітність поглядів можна визначити сутнісні риси оцінювальної діяльності: цілеспрямованість; двобічність; єдність внутрішнього й зовнішнього, об'єктивного та суб'єктивного; взаємозв'язок оцінювання і самооцінювання, регуляції й сморегуляції.

У межах нашого дослідження близькою є точка зору Н. Волковинської, яка розглядає оцінювальну діяльність як сукупність здатностей, що забезпечують формування оцінного судження відносно дій учнів. Уміння здійснення оцінювальної діяльності представляють взаємозв'язок компонентів знань і діяльності: уміння планувати оцінювальну діяльність, уміння оцінювати та інтерпретувати оцінку (Волковинская, 2008).

Під час аналізу досліджень нами з'ясовано, що найчастіше поняття «оцінка» й «оцінювання» співвідносяться з поняттям «контроль», де оцінка, перевірка й облік є його складовими.

Так, на думку І. Підласого, контроль – це діяльність з виявлення, вимірювання й оцінювання знань, умінь учнів. Головною функцією контролю є отримання об'єктивної інформації про ступінь засвоєння навчального матеріалу з метою своєчасного виявлення і усунення недоліків у знаннях (Підласий, 2001).

А. Субетто відзначає розвиток оцінювання як процес у логіці порівняння з визначенням у стандарті (Субетто, 2009).

Досліджуючи проблему оцінювальної діяльності вчителя початкових класів, О. Полякова наголошує на його здатності до інноваційної діяльності в оцінюванні навчальних досягнень, що передбачає відмову від стереотипів, усталених штамів, пошук нових форм і методів оцінювання як важливої умови розвитку професійної компетентності (Полякова, 2013).

Зазначимо, що з метою успішного здійснення оцінювальної діяльності вчителю необхідно володіти вміннями:

- визначати предмет оцінювання;
- зіставляти предмет оцінювання з визначеними критеріями;
- обирати форму оцінки й умінням повідомляти оцінку учневі тощо.

Нами було проведено теоретичне дослідження характеру труднощів учителів початкових класів у здійсненні ними контрольної-оцінювальної діяльності за двома напрямками: спочатку визначили й схарактеризували труднощі в діяльності контролю, потім – в оцінювальній діяльності вчителя.

Так, у діяльності щодо здійснення вчителем контролю визначено такі труднощі: організація контролю з урахуванням результатів психолого-педагогічної діагностики, цілепокладання, планування, розроблення змісту контролю з урахуванням рівнів засвоєння знань учнів, формування в них дій самоконтролю (взаємоконтролю).

Зазначимо, що проблему планування контролю в своєму дослідженні розглядав Ю. Бабанський (Бабанский, 1989). На його думку, ретельно спланований контроль, оптимальний вибір форм, методів сприяє економії часу й підвищує загальну ефективність уроку.

У дослідженнях В. Лозової відзначено, що типовим недоліком у діяльності вчителів є недосконалість контролю за рівнем навчання учнів (Лозова, 2002). У цьому випадку, перш за все, спостерігається порушення реалізації принципу системності в процесі контролю знань учнів, тобто вчитель не здійснює систематичний облік цих знань. Інакше це можна схарактеризувати як проблему планування контролю за результатами навчання.

Важливою нам видається точка зору О. Савченко, яка стверджує, що під час розроблення змісту контролю необхідно правильно визначити його

мету (Савченко, 2015). При цьому дуже важливо враховувати момент процесу навчання, під час якого здійснюється контроль, вважаючи, що процес оволодіння знаннями, уміннями, навичками – затяжний. Це означає, що під час здійснення контролю вчителю важливо враховувати реальний момент навчання й уникати постановки недосяжної мети.

Значна частина вчителів, на думку О. Онопрієнко (Онопрієнко, 2018), стикається з проблемою цілепокладання в реалізації контролю. Як правило, поза увагою вчителів залишаються важливі питання теми або перевіряється засвоєння матеріалу, сформованість умінь і навичок, для оволодіння якими ще не проведено необхідної роботи.

Таким чином, проблема правильного визначення мети контролю й відповідного меті змісту контрольних завдань, точне визначення місця контролю в освітньому процесі – одна зі значущих проблем в організації контролю вчителем на уроці.

Наступне педагогічне утруднення вчителя в контрольній оцінювальній діяльності, виявлене нами в наукових роботах, пов'язане з виконанням головної вимоги до організації контролю – відповідність змісту контрольного завдання цілям навчання (валідність контролю).

Н. Тализіна вважає, що під час розроблення програми контролю знань з будь-якого розділу вчителі відчують труднощі зі складання системи завдань, що вимагають «застосування знань, що контролюються, у різноманітних видах специфічних, логічних, загальнодіяльнісних умінь, які передбачені цілями навчання» (пізнавальна валідність) (Тализина, 1986, с. 155).

Таким чином, у вище перерахованих дослідженнях відзначається, що вчителі мають загальне уявлення про сутність контрольній оцінювальній діяльності, про сучасні вимоги до її здійснення, що не дозволяє, у свою чергу, ефективно реалізувати ідеї компетентнісного навчання в початковій школі НУШ.

Підкреслимо, що системі оцінювання в Новій українській початковій школі властиве позитивне спрямування, яке базується на врахуванні рівня розвитку дитини, а не ступеня її невдач. За такою умовою оцінювання стає не тільки інструментом діагностики рівня реалізації визначеної мети, але й вагомим чинником освітнього процесу, основою для зміни підходів до пізнавальної діяльності, прогнозування подальших цілей та перспектив у навчанні. З погляду на те, що головний освітній результат – компетентність – є передусім складним особистісним утворенням, важлива роль у процесі контролю й оцінювання має відводитись учню, який відстежує власний поступ у навчанні, оцінює свої навчальні досягнення, є «власником» учіння;

роль учителя зводиться до наставництва в процесі здобуття освіти школярем. Якість взаємодії в класі в такому освітньому середовищі визначається зацікавленістю школяра в учінні, його здатністю виконувати самоконтроль і самооцінювання (Онопрієнко, 2016). Саме такі дії роблять процес оцінювання «формувальним».

З іншого боку, таке оцінювання створює умови розвитку в учнів навичок планування власного освітнього процесу, прийняття аргументованих рішень, роботи в команді, співпраці тощо (*Основи педагогічного оцінювання*, 2005), і вчитель повинен спрямовувати його на формування позитивної самооцінки, яка стосується їхніх особистісних якостей і можливостей. Створюючи такі умови, необхідно враховувати індивідуальні особливості кожної дитини. Інакше кажучи, формувальне оцінювання ґрунтується на якісних показниках: чи є школяр активним на уроці, чи співпрацює з іншими дітьми, чи вміє вирішувати проблеми, чи докладає зусилля під час виконання завдання тощо. Ці компетентності можливо оцінити, використовуючи спостереження за роботою учня.

Закцентуємо, що спостереження за навчальним поступом школярів та його оцінювання розпочинається з перших днів навчання дітей у школі і триває постійно. Невід'ємною частиною цього процесу є формування в учнів упевненості у власних силах через доброзичливе ставлення, здатності самостійно оцінювати свою роботу шляхом позитивного ставлення до зусиль дитини, спрямованих на розв'язання завдання (*Державний стандарт початкової освіти*, 2018).

Висновки. Таким чином, оцінювальну діяльність педагога Нової української школи розглядаємо як послідовність цілеспрямованих дій, що розподілені на низку послідовних і взаємопов'язаних етапів: знання нормативних документів і базових понять; орієнтація на основні дидактико-методичні вимоги щодо ефективності контрольної-оцінювальної діяльності; розуміння сутності формувального оцінювання, здатність до використання різних підходів щодо оцінювання навчальних досягнень; готовність до постійного саморозвитку в процесі професійної діяльності, зокрема в оцінювальній діяльності. Стає очевидним той факт, що педагог на сучасному етапі розвитку освіти має бути готовим до інноваційних змін у процесі навчання та впроваджувати у шкільну практику нові моделі, методи та форми оцінювання, сприяти реалізації нового змісту навчання, уміти оцінювати навчальні досягнення учнів на основі врахування їх індивідуальних можливостей та навчальних потреб, використовувати сучасні підходи до

оцінювання, проявляти творчість у виборі методів навчання та створювати умови для повноцінного розвитку особистості.

ЛІТЕРАТУРА

- Бабанский, Ю. К. (1989). *Избранные педагогические труды. Юрий Константинович Бабанский*. М.: Педагогика (Babansky, Yu. K. (1989). *Selected pedagogical works. Yuri Konstantinovich Babansky*. М.: Pedagogy).
- Васильева, З. И. (1981). *Воспитание убеждений у школьников в процессе обучения: учеб. пособие к спецкурсу*. Л.: ЛГПИ (Vasilieva, Z. I. (1981). *Education of beliefs in schoolchildren in the learning process: textbook-manual for the special course*. L. LSPi).
- Волковинская, Н.Ю. (2008). *Формирование умений оценочной деятельности учителя в системе повышения квалификации* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Оренбург (Volkovinskaia, N. Yu. (2008). *Formation of the skills of the teacher's evaluative activity in the system of advanced training* (PhD thesis). Orenburg).
- Державний стандарт початкової освіти (2018). Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti> (State standard of primary education (2018). Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>).
- Дубровина, И. В. (1987). *Формирование личности в переходный период от подросткового к юношескому возрасту*. М.: Педагогика (Dubrovina, I. V. (1987). *Formation of the personality in the transition period from adolescence to youth*. М.: Pedagogy).
- Жернов, В. И., Ломакина, И. С. (2000). *Оценочная деятельность и формирование профессиональной направленности личности студента*. Магнитогорск: МаГУ (Zhernov, V. I., Lomakina, I. S. (2000). *Evaluation activity and formation of the professional orientation of the student's personality*. Magnitogorsk: MAU).
- Забродин, Ю.М. (1982). *Методологические проблемы психологического анализа и синтеза человеческой деятельности. Вопросы кибернетики. Эффективность деятельности оператора*. М. (Zabrodin, Yu. M. (1982). *Methodological problems of psychological analysis and synthesis of human activity. Cybernetics issues. Operator efficiency*. М.).
- Лозова, В. І. (2002). *Формування педагогічної компетентності викладачів вищих навчальних закладів освіти. Педагогічна підготовка викладачів ВНЗ, 3-8*. Харків: ОВС (Lozova, V. I. (2002). *Formation of pedagogical competence of the teachers of higher education institutions. Pedagogical training of university teachers, 3-8*. Kharkiv: OVS).
- Ломакина, И.С. (1999). *Оценочная деятельность как фактор повышения учебно-познавательной активности студентов на пропедевтическом этапе их профессиональной подготовки* (дис. ... канд. пед. наук 13.00.01). Челябинск (Lomakina, I. S. (1999). *Evaluation activity as a factor in increasing the educational and cognitive activity of students at the propaedeutic stage of their professional training* (PhD thesis). Cheliabinsk).
- Онопрієнко, О. В. (2018). *Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. Український педагогічний журнал, 4, 36-42* (Onoprienko, O. V. (2018). *Formative assessment of students' academic achievements: the essence and methods of implementation. Ukrainian Pedagogical Journal, 4, 36-42*).

- Онопрієнко, О.В. (2016). Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення. *Український педагогічний журнал*, 4, 36-42 (Onoprienko, O. V. (2016). Molding assessment of students' academic achievements: the essence and methods of implementation. *Ukrainian pedagogical journal*, 4, 36-42).
- Основи педагогічного оцінювання*. (2005). Частина I. Теорія. Навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали для педагогічних працівників. К.: Майстер-клас (*Fundamentals of pedagogical assessment* (2005). Part I. Theory. Educational-methodical and information-reference materials for pedagogical workers. K.: Master class).
- Підласий, І. П. (2001). *Педагогіка: Новий курс: підручник для студ. вищ. навч закладів* : В 2 кн. М. : Гуманіст. вид. центр ВЛАДОС (Podlasyi, I. P. (2001). *Pedagogy: New course: a textbook for students. higher educational institutions: In 2 books*. М.: VLADOS).
- Полонский, В.М. (1982). *Оценка знаний школьников*. М. (Polonskyi, V. M. *Assessment of schoolchildren's knowledge*. М.).
- Полякова, О. (2013). Реалізація компетентнісного підходу в оцінювальній діяльності вчителя початкових класів. *Рідна школа*, 11, 69-72 (Poliakova, O. (2013). Realization of a competence-based approach to the assessment of the primary school teacher. *Native school*, 11, 69-72).
- Савченко, О.Я. (2015). Діагностика і дидактичні умови формування у молодших школярів мотивації уміння вчитися. *Український педагогічний журнал*, 1, 85-95 (Savchenko, O. Ya. (2015). Diagnostics and didactic conditions of forming motivation for learning in junior schoolchildren. *Ukrainian Pedagogical Journal*, 1, 85-95).
- Селезнев, Н. В. (1997). *Развитие оценочной деятельности учителя и учащихся в учебно-воспитательном процессе* (автореф. дисс.... д-ра пед. наук: 13.00.01). Борисоглебск (Seleznev, N. V. (1997). *Development of the evaluative activity of the teacher and students in the educational process* (DSc thesis abstract). Borisoglebsk).
- Субетто, А.И. (2009). Сочинения. В Л. А. Зеленов (ред.), *Ноосферизм: В 13 т. Т. 8: Квалитативизм: философия и теория качества, квалитология, качество жизни, качество человека и качество образования*. Кн. 2. СПб.; Кострома: КГУ им. Н. А. Некрасова (Subetto, A. I. (2009). Compositions. In L. A. Zelenov (Ed.), *Noospherism: In 13 volumes. Vol. 8: Qualitativeism: philosophy and theory of quality, qualitology, quality of life, human quality and quality of education. Book. 2*. SPb.; Kostroma: KSU im. N. A. Nekrasova).
- Талызина, Н. Ф. (1986). *Теоретические основы разработки модели специалиста*. М.: Знание (Talyzina, N. F. (1986). *Theoretical foundations for the development of a specialist model*. М.: Knowledge).
- Хаспирокков, А.Я. (1972). *Отражение и оценка*. Горький: Волго-Вятское кн. изд-во (Khaspirokov, A. Ya. (1972). *Reflection and evaluation*. Gorky: Volgo-Viatka book publishing house).
- Эльконин, Д.Б. (2007). *Детская психология*. М.: Академия (Elkonin, D. B. (2007). *Child psychology*. М.: Academy).

РЕЗЮМЕ

Гузенко Оксана. Особенности оценочной деятельности учителя начальных классов Новой украинской школы.

В статье определены и обоснованы особенности оценочной деятельности учителя начальных классов в условиях Новой украинской школы. Автором акцентирована важность оценки как образовательного компонента и осуществлен подробный анализ основного понятия исследования, раскрыты ведущие его характеристики. Указано, что основными компонентами процесса оценки или

оценочной деятельности являются: определение целей обучения; выбор задач для достижения определенных целей; оценка или другой способ выражения результатов проверки. Автором установлено и раскрыто, что с целью успешного осуществления оценочной деятельности учителю необходимо владеть конкретными умениями, а именно: определять предмет оценивания, сопоставлять предмет оценивания по определенным критериям, выбирать форму оценки и умение сообщать оценку ученику и тому подобное. Статья содержит результаты теоретического исследования характера сложностей учителей начальных классов в осуществлении ими контрольно-оценочной деятельности.

Ключевые слова: *оценка, контроль, оценка, оценочная деятельность, контрольно-оценочная деятельность, учитель начальных классов, Новая украинская школа.*

SUMMARY

Huzenko Oksana. Peculiarities of the assessment activity of the primary school teacher of the New Ukrainian School.

The article identifies and substantiates peculiarities of assessment activities of the primary school teachers in conditions of the New Ukrainian school. The author emphasizes importance of assessment as an educational component and conducts a detailed analysis of the basic concept of the study, reveals its leading characteristics.

This paper states that the main components of the assessment process or assessment activity are defining learning objectives; choice of tasks to achieve the outlined goals; evaluation or other way of expressing the results of the inspection.

Research analysis has shown that the concepts of “assessment” and “evaluation” are often associated with the concept of “control”, where assessment, verification and accounting are the components. The article provides an argument in this regard.

The author has established and revealed that in order to successfully carry out assessment activities, teachers need to have specific skills, namely: to determine the subject of assessment; compare the subject of evaluation with the defined criteria; choose the form of assessment and the ability to communicate the results of assessment to the pupil, etc.

The article contains the results of a theoretical study of the nature of the difficulties of primary school teachers in carrying out their control and evaluation activities.

In general, the results of the study show that the assessment system in the New Ukrainian Primary School is characterized by a positive direction, which is based on taking into account the level of development of the child, rather than the degree of its failures. The author argues that such a condition allows assessment to be not only a tool for diagnosing the level of realization of a certain goal, but also an important factor in the educational process, the basis for changing approaches to cognitive activity, forecasting further goals and prospects in learning. It is established that assessment creates conditions for students to develop skills of planning their own educational process, making informed decisions, teamwork, cooperation, etc., and the teacher should direct it to the formation of a positive self-esteem, which relates to their personal qualities and capabilities.

It is proved that molding assessment is based on qualitative indicators, namely: whether a pupil is active in the classroom, whether he cooperates with other children, whether he knows how to solve problems, whether he makes an effort during the task accomplishment, etc.

The author also proved the fact that the teacher at the present stage of educational development should be ready for innovative changes in the learning process and implement new models, methods and forms of assessment in school practice, promote new learning content, be able to assess pupils' achievements based on their individual opportunities and

learning needs, use modern approaches to assessment, be creative in the choice of teaching methods and create conditions for full development of the personality.

Key words: *assessment, control, evaluation, assessment activity, control-assessment activity, primary school teacher, New Ukrainian school.*

УДК 378.147:373.3.011.3-051

Ірина Дорож

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID 0000-0003-4792-7025

Анатолій Ковальчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID 0000-0003-0425-0456

Наталія Третяк

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
ORCID ID 0000-0001-7421-7438
DOI 10.24139/2312-5993/2021.03/390-404

ОБРАЗОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ ЯК СФЕРА СВІТОГЛЯДНОГО САМОВИРАЖЕННЯ

У статті інтегровано поняття «світоглядна культура майбутнього вчителя» як елемент його педагогічної компетентності, який дозволяє здійснювати аналіз зовнішніх установок, норм, цінностей. Окреслено поняття світоглядної культури особистості; розглянуто значущість світоглядної культури як складової професійної компетентності майбутніх учителів початкової ланки освіти; визначено роль образотворчої діяльності для виховання світоглядної культури майбутніх учителів початкової ланки та їх вплив на становлення професійної підготовки фахівців. На основі аналізу науково-педагогічної літератури з'ясована виняткова роль образотворчої діяльності в духовному житті особистості, становленні й розвитку її загальнолюдських та професійних цінностей.

Ключові слова: *світоглядна культура, світоглядне самовираження, професійна компетентність, освітня галузь «Мистецтво», учитель початкової ланки освіти, образотворча діяльність, рефлексія.*

Постановка проблеми. Сучасне українське суспільство потребує покоління з оновленими поглядами на світ та місце людини в ньому, спрямованої на відродження національної культури на якісно новому духовному рівні. Виховання молоді як інтелектуального майбутнього української нації потребує врахування культурологічних підходів, які можуть забезпечити формування національної духовності, зорієнтованої на збереження і примноження культурної спадщини українського народу.

У процесі діяльності людина розкриває власну духовну культуру як культуру практичного освоєння та перетворення світу. Принципом її дій, учинків, поведінки, регулятором діяльності виступає світогляд. Тому, важливого значення набуває виховання світоглядної культури молодого покоління українців, яка обумовлюватиме їхні вчинки, дії та міркування щодо суспільства та його майбутнього. Вона визначатиме той якісний